

Vývin jemnej motoriky

4 až 4,5 roka

Dieťa drží ceruzku väčšinou ešte v pásti a pri kreslení sa zapája ruka a rameno ako celok. V ďalšom polroku sa držanie ceruzky postupne zlepšuje. Snaží sa a skúša činnosti, pri ktorých je potrebný jemný a presný pohyb ruky – pri hrách, ako je vyberanie korálikov či malých dielikov lega, ale aj v domácnosti napríklad pri čistení pohárov. Ešte nie je dostatočne vyvinutá jemná motorika. Dieťa uprednostňuje činnosti zamerané na hrubú motoriku.

RADY A POMOC

- **Hrajte sa** rôzne aktivity so štipcami (príklad nájdete v časti o hračkách).
- **Vyberte mu** zložitejšie puzzle.
- **Skladajte rozličné** stavebnice.
- **Na kreslenie** mu dajte trojhranné (ergonomicky tvarované) pastelky. Podporíte správny úchop.
- **Poskytnite mu** vždy inú veľkosť plochy – baliaci papier, výkresy väčšieho, neskôr menšieho formátu.
- **Najprv kreslite** väčšie tvary a obrazy.
- **Rozprávajte sa** s dieťaťom o tom, čo vytvorilo, pýtajte sa ho, čo je to a prečo to urobilo.
- **Pečte spolu** koláč, dovoľte mu, aby vám nasyvalo do misky ingrediencie, rozbilo vajčička, miešalo.

Sociálny a emocionálny vývin

4 až 4,5 roka

Dobre sa hrá s ostatnými deťmi, aktivity si volí podľa toho, aby mohlo byť s kamarátom. Neprekáza mu, keď sa hrá samo. Rado sa smeje, už má zmysel pre humor a chápe, že niečo je smiešne a zábavné. Má neusporiadané myšlienky a rozhovor s ním často pôsobí dosť zmätene.

Dieťa chápe pojem ostatní, ale zatiaľ ho nevzťahuje na seba. Bude vám vysvetľovať, s kým sa hralo a kto to je, hoci vy ho už poznáte. Už zvláda rolu v spoločenskej hre.

Radšej sa hrá s deťmi rovnakého pohlavia. Vie, že chlapec sa zmení na muža a dievča na ženu. Často si vymyslí aj zložitú hru, veľmi rýchlo však o ňu stratí záujem a pozornosť zameria na niečo iné. Môže si vytvoriť imaginárneho priateľa. Svoje aktivity vám prezentuje ako skutočné. Je to bežné. Fantazijná hra zbavuje deti nepriemerných pocitov. Vymyslený kamarát mu nahrádza skutočného.

RADY A POMOC

- **Dieťa si** myslí, že tí, ktorí sa hrajú jeho hry, sú ako ono, a tak očakáva úplné prispôbenie sa okolia. Dávajte naň pozor, lebo pri zanietennej hre neuvažuje o následkoch (ak ho strčím, spadne).
- **Príjemná hra** sa často končí slzami, lebo ešte nevie riešiť konflikty s kamarátmi. Niekedy zareaguje aj skratovo (pohryzie, udrie), hoci na jeho dobrých vzťahoch ku kamarátovi sa tým nič nemení. Prejavuje sa tým neschopnosť vyrovnat sa s danou situáciou. Vysvetlite mu, že občas nemusí mať pravdu.
- **Hrajte sa** s ním jednoduché stolové hry. Ukazujte mu, čo má robiť, a dôsledne dbajte na to, že musí dodržiavať isté pravidlá.

Vývin reči

4 roky

Dieťa si začína uvedomovať jazyk. Približne okolo štvrtého až piateho roka používa na reguláciu svojho správania reč. Rozvíja sa hlavne vnútorný jazyk bez hlasného vyjadrovania zámeru. Jeho rozprávačské schopnosti a vyjadrovanie sú odvažnejšie, plynulejšie. Rado hovorí o prežitých skúsenostiach, vysvetľuje, opisuje, rozpráva príbehy. Vyjadrovanie je štruktúrovanejšie, dodržiava časový sled, informácie spája do celkov a vyjadruje ich v časovom slede.

RADY A POMOC

- **Opakujte si** rečňovanky, pesničky.
- **Opisujte obrázky**, predmety a nezabudnite na ich charakteristiky.
- **Dajte dieťaťu** priestor na to, aby rozprávalo o tom, čo prežilo.
- **Vytvárajte slová** opačného významu, tvorte vety, spájajte ich s obrázkami.
- **Hovorte o udalostiach** v poradí, v akom sa uskutočnili. Vhodné je aj prerozprávanie obrázkového príbehu podľa časového sledu.
- **Poskytnite správny** vzor výslovnosti.
- **Do štvrtého** roku nevyžadujte od dieťaťa, aby opakovalo správnu výslovnosť.
- **Hravou formou** precvičujte rečové orgány – fúkajte ako vietor, oblizujte si pery ako mačička, volajte na ňu či-či-či.
- **Po dovŕšení** štvrtého roku už môžete realizovať aj plánované cvičenia zamerané na správnu výslovnosť podľa odporúčaní logopéda.

5. KAPITOLA

Strach a úzkosť u dieťaťa

Strach je bežná detská emócia a mení sa vekom. U malých detí je to napríklad obava z cudzích ľudí, z výšok, z tmy, zo zvierat, z opustenia či osamotení. Primeraná miera bojovnosti je pre každého jedinca potrebná až nevyhnutná. Plní ochrannú funkciu, umožňuje vyhnúť sa riziku a nabáda na opatrnosť.

U detí sa niekedy objaví strach po nepríjemnom zážitku. Ak urobíte niečo, čo sa im nepáči, boja sa. Prejavujú to plačom a krikom, ktoré sú známkou úzkosti. Neskôr sa naučia povedať: „Bojím sa.“ a očakávajú, že rodič zareaguje a bude ich chrániť pred strachom a jeho spúšťačom.

Strach sa vekom mení

- Malé bábätká prežívajú strach zo zmeny okolo seba, spojenej s ich pocitmi.
- Okolo šiesteho až ôsmeho mesiaca sa objaví strach z cudzích ľudí.
- Desať- až osemnásťmesačné deti trpia úzkosťou z odlúčenia od matky a najmä pocitom neistoty z toho, čo sa môže stať v jej neprítomnosti. Voláme to separačná úzkosť.
- Štvor- až šesťročné deti prežívajú obavy z vecí a postáv, ktoré nie sú reálne (príšery, duchovia), lebo sa u nich prejavuje bujná fantázia.
- Šesť- až sedemroční predškôláci majú často strach z vecí, ktoré sa im môžu stať (zranenia, prírodné katastrofy, smrť blízkeho), či z neznámych predmetov okolo seba.

S pribúdajúcim vekom detský strach mizne alebo ho nahradí iný. Deti do troch rokov sa neboja tmy a v piatich rokoch nevedia zaspáť bez malého svetielka. Dieťa, ktoré ako bábätko chytilo za ruku hocikoho, sa zrazu nechce na neznámeho človeka ani pozrieť. Strach sa získa na základe učenia, t. j. napodobňovaním. Preto možno pozorovať mnoho podobností medzi predmetmi strachu u rodičov a ich detí. Ako bežný príklad takto získaného strachu môže slúžiť obava z neškodných žiab alebo jašteríc.

Strach spôsobujú:

- hlasné zvuky, hudba, hlasy,
- správy o katastrofách a ich vizuálne obrazy,
- nedobrovoľné stretnutia so situáciami, ktoré vyvolávajú neistotu (napríklad hádka, trest),
- imaginárne bytosti a rozprávkové stvorenia,
- nerozlíšiteľná zmes fantázie a reality,
- nedostatočný pocit bezpečia pri sledovaní rozprávky, nevhodného filmu,
- skúšky odvahy, ktoré presahujú citové možnosti detí a ktoré ich preťažujú.

Na precvičovanie počítania vám poslúži aj pomôcka vyrobená z filcu. Na lupenoch kvetu sú nakreslené bodky, ktoré dieťa spočíta a priradí im zodpovedajúce číslo. Baviť ho bude aj to, že lupene s číslami vyberá z našitého vrecúška a že môže nalepiť suchý zips.

Dieťa sa s číslami oboznámi aj pomocou kartónových hárkov, na ktoré nalepte čísla vystrihnuté z tabuľovej nalepovacej fólie. Čísla môže dieťa obťahovať kriedou a zotierať a znova obkresľovať.

Ďalšie aktivity z filcu

Z filcu môžete pripraviť mnoho zaujímavých pomôcok na hru.

Skúste napríklad vystrihnúť tvár. Z ďalších farieb potom vystrihnite oči, nos, ústa, obočie a uši. Dieťa priraduje jednotlivé časti tváre a spolu ich môžete pomenovávať. Je vhodné oboznámiť dieťa s emóciami: „Takto vyzerám, keď som šťastný (usmiata tvár), a takto zasa vtedy, keď som smutný (kútiky úst smerujú nadol). Ako sa dnes cítiš ty a prečo?“ Dieťa môže prilepovať časti tváre pomocou suchého zipsu alebo ich len tak ukladať.

Dieťa zaujmete, ak mu z filcu vystrihnete postavu a rôzne kúsky odevu, ktoré bude priliepať. Zaručená zábava bude aj s jedlom vyrobeným z filcu. Vytvoriť si môžete ovocie, zeleninu, zmrzliny s rôznofarebnými kopčekmi alebo aj takúto chutnú pizzu.